

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
імені ВАДИМА ГЕТЬМАНА

# ЕКОНОМІКА ТА ПІДПРИЄМНИЦТВО

**Збірник наукових праць  
молодих учених та аспірантів**

**Заснований у 1997 р.**

**Видається 2 рази на рік**

**Випуск 16**

1906  
 **КНЕУ**  
КИЇВ 2006

...	6
..	13
..	20
..	27
..	35
..	40
..	62
..	71
..	79
..	85

УДК 330 (06)

До збірника ввійшли статті молодих учених, в яких висвітлюється сучасний стан і нові погляди на проблеми економічної теорії, міжнародної економіки та управління, бухгалтерського обліку, статистики, економіко-математичного моделювання відповідно до передових напрямів та потреб розвитку науки в Україні.

Розрахований на науковців, спеціалістів народного господарства, викладачів і студентів.

*Редакційна колегія*

**С. І. Дем'яненко**, д-р екон. наук (відп. ред.); **О. М. Мельник**, д-р екон. наук (заст. відп. ред.); **І. В. Луняк** (відп. секретар); **М. І. Диба**, д-р екон. наук; **А. М. Колот**, д-р екон. наук; **А. В. Головач**, д-р екон. наук; **В. В. Вітлінський**, д-р екон. наук; **М. М. Коцупатрий**, канд. екон. наук; **О. Р. Романенко**, канд. екон. наук; **Ю. М. Руденко**, канд. екон. наук.

*Адреса редакції: 03680, м. Київ, просп. Перемоги, 54/1  
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана*

*Засновник та видавець  
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана*

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України.  
Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації  
Серія КВ № 11577-449Р від 28.07.06

**Рекомендовано до друку Вченою радою КНЕУ  
Протокол № 7 від 2.02.06**

**Відповідальний за випуск В. С. Савчук, д-р екон. наук, проф.**

Редактор *М. Городиський*  
Художник обкладинки *О. Покорницька*  
Коректор *С. Піцаль*  
Верстка *О. Костюк*

Підписано до друку 06.02.06. Формат 60x84/16. Папір офсет. № 1.  
Гарнітура Тип Таймс. Друк офсетний. Ум. друк. арк. 16,27.  
Обл.-вид. арк. 18,52. Наклад 100 пр. Зам. № 06-3218.

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана  
03680, м. Київ, проспект Перемоги, 54/1  
Тел./факс (044) 537-61-41; тел. (044) 537-61-44  
E-mail: [publish@kneu.kiev.ua](mailto:publish@kneu.kiev.ua)

Друк ТОВ "Видавничо-поліграфічний дім "Формат"  
Зам. 336 Тел. 463-53-23

© КНЕУ, 2006

# ЗМІСТ

---

## ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ

---

Манойленко О. В.	Особливості трансформації корпоративних систем в умовах динамічного зовнішнього оточення . . . . .	6
Поснова Т. В.	Визначення соціальних ризиків і загроз та їх вплив на економічну безпеку держави . . . . .	13
Коляда О. В.	Аналіз сучасного стану малого бізнесу в Україні . . . . .	20
Гурова Ю. С.	Теорії людського ресурсу та їх еволюція . . . . .	27
Поворознюк І. М.	Сучасні тенденції в розумінні понять основної та додаткової заробітної плати . . . . .	35
Буряк О. В.	Бюджетна політика розвинених країн як чинник формування інноваційної, соціалізованої економіки . . . . .	40
Кудінова А. В.	Сучасні моделі підприємницької поведінки та їх національні особливості . . . . .	62

---

## МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА

---

Лесик В. М.	Аналіз кон'юнктури українського ринку нафтопродуктів у контексті світових тенденцій нафтового ринку . . . . .	71
Гуриненко О. М.	Концесія в системі міжнародної інвестиційної взаємодії . . . . .	79
Мудренко О. В.	Сучасний стан та перспективи розвитку міжнародного туризму в Україні . . . . .	85

---

## ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ

---

Каракай Ю. В.	Методичні засади формування маркетингової інноваційної стратегії . . . . .	94
Попова В. В.	Методика оцінки ефективності факторних комбінацій на макрорівні . . . . .	103
Ковальов А. І., Дунаєвська А. С.	Особливості формування й вибору стратегій реструктуризації машинобудівних підприємств . . . . .	112
Шапран О. Є.	Сучасні проблеми діагностики маркетингової діяльності підприємства . . . . .	118
Бутенко Н. Ю.	Концепція ефективності соціальної реклами та напрями її реалізації . . . . .	125
Траченко Л. А.	Технологія ефективного управління якістю . . . . .	133

---

## ФІНАНСИ, ГРОШОВИЙ ОБІГ І КРЕДИТ

---

Івасів І. Б., Корнилюк Р. В.	Консолідаційні процеси в банківській системі України . . . . .	143
Мелесик С. В.	Роль комерційних банків у формуванні нової фінансової архітектури . . . . .	153
Бондар М. І.	Джерела фінансування інвестиційних процесів . . . . .	162
Семениченко Ю. К.	Практика створення аналітичних систем банківських установ у світі . . . . .	170
Онищенко С. В.	Підвищення ефективності системи управління організацією на основі використання системи бюджетування та мотивації . . . . .	176
Лисенок О. В.	Система лімітів банку як метод управління банківськими ризиками . . . . .	183
Плотко Н. М.	Реформування системи соціального страхування в ринковій економіці . . . . .	188

---

## БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК

---

Чередніченко Т. В.	Кредит як важливий засіб забезпечення фінансово-господарської діяльності економічних суб'єктів . . . . .	195
Сагайдак Р.	Цілі і завдання фінансово-господарського контролю на сучасному етапі . . . . .	204
Мельник В. В.	Аудит балансу та інших форм фінансової звітності як необхідний етап комплексного вивчення фінансового стану підприємства . . . . .	211
Домбровська Н.	Організаційна модель управлінського обліку витрат виробництва на підприємствах із заготівлі та переробки зерна . . . . .	218
Пойда Ю. М.	Види, призначення та переваги використання складських документів на зерно . . . . .	226

---

## СТАТИСТИКА

---

Бараник З. П., Луняк І. В.	Статистична оцінка рівня заробітної плати та його прогнозування на перспективу . . .	234
Ващаєв С. С.	Особливості розвитку малого бізнесу в Україні . . . . .	243
Василенко О. П.	Формування вибіркової сукупності для проведення обстеження малих підприємств . . . . .	253

---

## ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ

---

Помазун О. М.	Сучасні напрями впровадження групових систем підтримки прийняття рішень . . . . .	260
Тішков Б. О.	Індикативне планування на підприємстві: концепції і перспективи . . . . .	268

## МЕТОДИКА ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ФАКТОРНИХ КОМБІНАЦІЙ НА МАКРОРІВНІ

На прикладі досліджень розвитку економіки Радянського Союзу доводиться безперспективність жорсткого нормування факторів (праці і капіталу) та недоречність їх розподілу на інституційному рівні.

**КЛЮЧОВІ СЛОВА:** факторні комбінації, макроекономічні системи, державне регулювання.

Вперше процес еволюції макроекономічних систем, як результат впливу комбінації факторів, розглядається в роботі Й. Шумпетера «Теорія економічного розвитку», що була надрукована в 1912 р. Дотепер його підхід до вирішення проблем економічного зростання і розвитку визнається багатьма економістами як новаторський.

Згідно з Й. Шумпетером, в економіці існують механізми немонетарного типу, пов'язані з виникненням кластерів комбінацій, що породжують результати і, в такий спосіб, впливають на тип і темп економічного зростання і розвитку. Відповідно до його концепції процес виробництва є не просто результатом діяльності продуктивних сил, а наслідком реалізації їх комбінацій: «Кожен метод виробництва означає визначену комбінацію. Різні методи виробництва можуть відрізнятися тільки за характером і способами, якими вони складають комбінації, тобто або за об'єктами комбінування, або за співвідношенням їх кількостей. Кожен конкретний акт виробництва є для нас подібною комбінацією». І далі: «Звичайне зростання економіки, що висловлюється в збільшенні населення і багатства, ...не розглядається ...як процес розвитку, оскільки він не породжує нові в якісному відношенні явища, а всього-на-всього дає поштовх процесам їх пристосування...» [1, с. 72, 154].

Дотепер багато дослідників відзначають абстрактний характер теорії економічного розвитку Й. Шумпетера, суттєвим недоліком якої є відсутність підтвердження результатами прикладних макроекономічних досліджень з використанням статистичних даних. Сьогодні це упущення можна пояснити як об'єктивними, так і суб'єктивними причинами. Зокрема, на той час не було накопичено великого масиву статистичного матеріалу для дослідження

еволюції економічних систем високого рівня складності і конкретизації абстрактних положень теорії економічного розвитку. Крім того, новаторські підходи до тлумачення джерел еволюційного розвитку макроекономічної системи сформульовані без застосування таких, понять, як «система», «системний підхід», «системний аналіз», до необхідності застосування яких наукове середовище підійшло значно пізніше.

Відповідно до системного підходу регулювання макроекономічною системою здійснюється на рівні взаємодії між керуючою і керованою складовими. Комбінації факторів не з'являються стихійно, вони є результатом цілеспрямованої діяльності найвпливовіших сил, у першу чергу — управлінської діяльності. Вектор економічних параметрів є результуючою зусиль керованої і керуючої підсистем, які відіграють різну роль у цьому процесі. Під впливом відповідних критеріїв доцільності керована підсистема безпосередньо комбінує ресурси, а керуюча — створює умови формування цих комбінацій.

На темп і траєкторію розвитку керованої підсистеми впливає в першу чергу керуюча, саме вона формує співвідношення макроекономічних структурних складових, обмежуючи чи підсилюючи ринкові чи адміністративні механізми. Система управління сприяє чи перешкоджає «природному добору» серед економічних суб'єктів шляхом дотації збиткових і податкового тиску на надприбуткові, корегуючи, таким чином, процес розвитку. Прояв екзогенних та ендогенних складових також є похідним від механізмів і інструментів взаємного впливу керуючої і керованої систем.

Макрорівень, за визначенням Й. Шумпетера, є специфічним світом комбінацій, кожна з яких являє собою унікальний спосіб з'єднання продуктивних сил, за допомогою яких створюються ті одиничні продукти, які в сумі складають сукупний продукт. Нескінченну кількість комбінацій продуктивних сил він розділив на дві групи: старих і нових. Саме поява нових комбінацій визначає форму і зміст розвитку і погоджується з п'ятьма можливими випадками [1, с. 159]. Нові комбінації факторів не з'являються стихійно, велике значення має сила, що впливає на їх формування. Нововведення, що впливають на темп економічного росту, не обов'язково призведуть до суттєвих позитивних зрушень — зміни можуть бути різнобічними і різнозначними.

Макроекономічні системи ринкового типу мають відносно низький ступень командного впливу на комбінації факторів. На противагу їм адміністративно-командна економіка для усунення небажаних динамічних сплесків використовує жорсткий контроль

економічних показників, цілеспрямований і плановий вплив на формування факторних комбінацій.

В економічній системі, заснованій на ринкових відносинах, нелінійна динаміка викликана тим, що нові комбінації просто приречені на постійне і непередбачене покращення. Тут комбінації факторів, як пропорції у залученні природних ресурсів, найманої праці і капіталу, формує підприємець, діючи в рамках визначених економічних відносин, що обмежують чи відкривають свободу реалізації новаторських можливостей. У цьому випадку з чотирьох значимих факторів, необхідних для початку виробничої діяльності, три є пасивними, або керованими, а підприємницький ресурс — активним, або керуючим складовою розвитку.

Нові комбінації факторів створює підприємець, керуючись критеріями доцільності, у якості яких перевага віддається досягненню особистої вигоди. Важливим є те, що в процесі своєї діяльності підприємець реалізує власну ініціативу, задовольняючи потреби найвищого рівня для себе особисто і для тих, на кого спрямовані і на чий визнання розраховані результати цієї діяльності. Розвиток потреб ринку спонукує підприємців конкурувати між собою, шукати ефективніші комбінації, дбайливо і цілеспрямовано витратити обмежені ресурси. Економічні наслідки діяльності підприємців в умовах вільного ринку проявляються у створенні і нагромадженні реального багатства, що відбивається на рівні і якості життя, трансформуючи соціальну структуру суспільства. Сигнальним критерієм рівня досконалості вільного підприємництва є показники насичення ринкового попиту, несвоечасна реакція на коливання якого приводить до надвиробництва і перевитрати ресурсів.

Поява нових комбінацій факторів в економіці командного типу, що функціонує при адміністративно усунутих ринкових механізмах, втрачає дію прямих економічних стимулів. Їх формування відбувається винятково за вказівками керуючої системи і реалізується бюрократичними важелями впливу. Прагнення уникнути хаотичного і стихійного впливу ринку призводить до парадоксальної ситуації, коли механізм нововведень обмежений прірвою нормування і регламентування процесів виробництва і споживання. Як показали дослідження, висока ціна усунення ринково-підприємницьких важелів призвела до нейтралізації складових розвитку, але так і не змогла усунути циклічності макроекономічної динаміки [2].

Суттєва проблема полягає в тому, що нові комбінації лише використовують засоби виробництва старих комбінацій, а перерозподіл ресурсів на користь нових витісняє старі. Це стає можливим завдяки вищій ефективності використання факторів і, відповідно, таких по-



казників, як віддача основних фондів і продуктивність праці. Використання факторів у новій якості припускає зміну пропорцій їх розподілу між галузями, тому постає проблема розробки механізму перерозподілу чи вилучення. В умовах командної економіки цей перерозподіл здійснюється волевым рішенням керуючої системи, яка вимагає від членів суспільства в ім'я майбутнього процвітання піти на жертви у вигляді додаткових витрат і тимчасових незручностей.

Застосування системного підходу до питань економічного зростання і розвитку спрямоване на визначення впливу факторних комбінацій, прояв якого найчіткіше відбивається в умовах адміністративного розподілу СРСР. Розроблена методика динамічної оцінки факторних комбінацій поєднує в собі послідовне порівняння:

- структури факторів у межах галузей;
- розподілу факторів між галузями;
- ефективності використання факторів;
- частки структурних складових у макроекономічних показниках.

Порівняння здійснюється за допомогою вертикального і горизонтального аналізу (табл. 1). Порівняльний аналіз комбінацій факторів по галузях економіки СРСР і в промисловості виконаний за статистичними даними відповідних періодів [3].

Таблиця 1

**ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ КОМБІНАЦІЙ ФАКТОРІВ  
ПО ГАЛУЗЯХ ЕКОНОМІКИ СРСР**

Показники	Разом	Промисловість	Сільське господарство	Транспорт і зв'язок	Будівництво	Торгівля
1970 р.						
Розподіл, %:						
по факторам:						
праця	15,83	16,54	10,12	9,58	42,53	21,72
капітал	84,17	83,46	89,88	90,42	57,47	78,28
Разом	100	100	100	100	100	100
по галузях:						
праця	100	50,62	11,96	12,42	16,31	8,62
капітал	100	48,02	19,96	22,03	4,14	5,84
капіталовкладення	100	35,25	17,35	9,76	20,72	16,92

Показники	Разом	Промисловість	Сільське господарство	Транспорт і зв'язок	Будівництво	Торгівля
Ефективність факторів:						
продуктивність, руб./чол.	7135,3	12945,9	10535,9	2759,0	7468,0	4962,2
фондоозброєність, руб./чол.	5887,8	8071,4	10759,2	12560,4	2430,4	4113,0
фондовіддача, руб./руб.	1,21	1,60	0,98	0,22	3,07	1,21
рентабельність капіталу, %	15,6	21,9	5,8	9,8	21,5	14,7
Ефективність факторних комбінацій:						
рентабельність факторів, %	13,1	18,3	5,2	8,9	12,4	11,5
співвідношення витрат на фактори і валового суспільного продукту, коп./руб.	98,0	74,7	113,6	503,5	56,6	105,9
співвідношення витрат на фактори і національного доходу, коп./руб.	217,9	206,0	186,9	793,9	127,6	123,0
Приріст макроекономічних показників:						
валовий суспільний продукт, %	53,2	53,8	46,2	42,8	69,0	49,6
національний дохід, %	49,6	48,2	44,7	41,7	67,6	57,8
прибуток, %	135,4	148,2	-968,8	68,7	195,1	50,3
1989 р.						
Розподіл, %:						
по факторам:						
праця	11,81	11,12	8,19	7,59	33,39	17,58
капітал	88,19	88,88	91,81	92,41	66,61	82,42
Разом	100	100	100	100	100	100
по галузям:						
праця	100	45,65	12,83	12,88	19,86	8,79
капітал	100	48,89	19,27	21,02	5,31	5,52
капіталовкладення	100	37,51	16,81	9,45	21,14	15,10

Закінчення табл. 1

Показники	Разом	Промисловість	Сільське господарство	Транспорт і зв'язок	Будівництво	Торгівля
Ефективність факторів:						
продуктивність, руб./чол.	13588,8	25484,7	23367,1	7375,5	12788,2	12534,2
фондоозброєність, руб./чол.	16321,2	25292,5	31404,1	38736,2	7585,0	10529,5
фондовіддача, руб./руб.	0,83	1,01	0,74	0,19	1,69	1,19
рентабельність капіталу, %	11,8	14,9	6,1	6,4	25,6	11,9
Ефективність факторних комбінацій:						
рентабельність факторів, %	10,4	13,2	5,6	6,0	17,0	9,8
співвідношення витрат на фактори і валового суспільного продукту, коп./руб.	136,2	111,7	146,4	568,3	89,0	101,9
співвідношення витрат на фактори і національного доходу, коп./руб.	317,1	367,5	250,7	1130,6	173,8	115,0
Приріст макроекономічних показників:						
валовий суспільний продукт, %	13,4	9,9	23,1	14,2	23,7	5,8
національний дохід, %	16,5	7,2	39,8	8,3	38,7	4,2
прибуток, %	60,5	33,3	130,5	57,8	117,9	99,8

Вертикальний аналіз дає уявлення про структуру комбінації факторів у галузях і відображається в рядках «по факторах» блоку «Розподіл»: «праця», «капітал», «разом». Горизонтальний аналіз дає уявлення про концентрацію факторів по галузях і відображається в рядках «по галузях» блоку «Розподіл»: «праця», «капітал», «капіталовкладення». Рядки блоку «Розподіл» формуються залежно від переліку факторів, що підлягають дослідженню, і галузевої структури макроекономічної системи. Вертикальна і горизонтальна структура факторів зіставляється з показниками, що характеризують рівень їх використання, показаними в рядках блоку «Ефективність факторів». Склад рядків цього блоку визначається переліком показників, що відображають параметри ефективності факторів, показаних у блоці «Розподіл». У нашому прик-

ладі «продуктивність» і «фондоозбросеність» характеризують ефективність використання праці, «фондовіддача» і «рентабельність капіталу» — ефективність використання капіталу.

Узагальнена оцінка витратної структури факторних комбінацій по галузях економіки виконується зіставленням з даними блоку «Ефективність факторних комбінацій». Цей блок дозволяє зробити перехід від аналізу структури факторів до аналізу впливу їх комбінацій на загальноекономічні показники. У його складі крім рядків, що показують співвідношення витрат на фактори і досягнуті макроекономічні параметри, варто навести показник «рентабельність факторів». Рентабельність факторів відображає відношення прибутку, отриманого в галузі, чи іншій структурній одиниці, до сумарних витрат на фактори праці і капіталу.

Порівняльний аналіз комбінацій факторів у послідовні часові періоди дає уявлення про динаміку структурних змін і дозволяє виявити причинно-наслідкові зв'язки регулюючого впливу. Аналіз вертикальної структури факторних комбінацій у межах одного часового періоду дозволяє виявити більш капітало- чи трудомісткі сектори економіки. Структурне співвідношення по вертикалі відображають коефіцієнт взаємозамінності факторів, і визначає їх розподіл по горизонталі. Горизонтальний аналіз структури факторних комбінацій дозволяє виявити концентрацію факторів у секторах економіки в зіставленні зі змінами сукупного економічного показника. Виявлені структурні пропорції визначили конфігурацію комбінації факторів і ефективність їх використання по секторах економіки. Зіставлення вертикальної і горизонтальної структури факторних комбінацій з ефективністю їх використання відбиває економічну спрямованість регулюючих дій у межах досліджуваного часового періоду. Тенденції в спрямованості еволюційних змін виявляються наявністю диспропорцій чи відповідностей у структурі факторних комбінацій щодо економічної ефективності.

У даному випадку спостерігаються явні диспропорції в показниках використання факторів, факторних комбінацій і їх концентрації. Відносно високі концентрація праці і капіталу в сільському господарстві і ефективність їх використання не відповідають рівню рентабельності факторів, яка у 78 разів нижче середньої в економіці і в 110 разів — у промисловості. На директивне втручання державних розподільних заходів указує близьке до середнього значення співвідношення витрат на фактори і валового суспільного продукту. Завершальним етапом порівняльного аналізу є виявлення особливостей регулюючих дій шляхом динамічної

оцінки факторних комбінацій у сполученні з характеристиками приросту макроекономічних показників [4].

Аналіз впливу галузевих комбінацій факторів на зміну приросту національного доходу, валового суспільного продукту і прибутку, показує:

— що частка продукції промисловості, як найбільш прибуткової й ефективної галузі в загальній структурі національного доходу, валового суспільного продукту і прибутку, стабільно знижується;

— витрати факторів на всі галузі, крім промисловості, за весь період перевищували доходи від їх діяльності;

— найбільшими диспропорціями в зміні макроекономічних показників відзначається динаміка сільськогосподарського сектора.

Порівняльний аналіз комбінацій факторів по галузях економіки показав значну роль промисловості у формуванні кінцевих макроекономічних параметрів.

Методологічне значення має не стільки комбінація виробничих факторів як така, скільки причини й умови, під впливом яких вона сформувалася. Й. Шумпетер, розглядаючи питання економічного розвитку, формулює джерела появи нових комбінацій у контексті вільного підприємництва і пов'язує їх з новими потребами, новими процесами, новими ринками, новою сировиною і з конкуренцією в галузі [1, с. 158—159]. У межах адміністративно-розподільної системи, як це мало місце в СРСР, прояв і використання означених джерел виключається через державну монополію на управління економічно доцільною діяльністю. На рівні держави регулювалися і контролювалися потреби виробників і споживачів, рівень і швидкість науково-технічного прогресу, розробка й експлуатація природних ресурсів, вихід на закордонні ринки, а таке явище як конкуренція було відсутнє взагалі.

Розширене використання запропонованої вище методології дослідження макроекономічних пропорцій, що базується на теоретичних положеннях теорії розвитку Й. Шумпетера, дозволяє виконувати поглиблений аналіз динаміки комбінацій факторів по галузях економіки. Зіставлення профілю комбінації факторів і наслідків їх використання в промисловості СРСР вказує на досить високу динаміку в період 1965—1975 рр., коли вектор прибутку зміщається від харчового комплексу паливно-енергетичного комплексу. Саме на цей період припадає активне освоєння нових родовищ енергоносіїв і вихід на закордонні ринки збуту, насамперед, нафти і газу.

Принципова невідповідність вимогам формування розвиваючого тренда полягає в тому, що продукція ПЕК спрямовувалась не на розширене задоволення національних потреб, а на зовнішні ринки. Відсутність впливу найважливіших джерел розвитку на формування факторних комбінацій у ПЕК спричинила відповідні структурні зміни й у всій макроекономіці. Дійсно, у зв'язку з необхідністю підтримки нової комбінації ресурсів сформувався величезний кластер галузей зі значним акцентом на задоволення потреб ПЕК. Це знайшло відображення в тім, що, починаючи з 1965 р. (за виключенням лише 1970 р.), частка продукції промисловості групи «А» складає більше 72 %.

Уповільнення темпів зростання валового суспільного продукту, національного доходу і прибутку відбувалося за рахунок зміни співвідношення між структурними складовими (галузями) на користь витратніших. Зростає негативний вплив найзначимішої галузі — промисловості. Частка капіталовкладень у промисловість у загальній структурі зростала, але з її прибутку вилучалося усе більше коштів на користь збиткових галузей. Зміна макроекономічних параметрів системи демонструє стійкий тренд негативної еволюції, генотипічні перетворення в галузях мали регресивний характер, а зниження ефективності використання виробничих факторів свідчить про деградацію системи в цілому.

Порівняльний аналіз комбінацій факторів по галузях і промислових комплексах дає уявлення про ступінь впливу монопольного адміністративно-розподільного державного регулювання на макроекономічні процеси і дозволяє сформулювати найважливіші його характеристики:

— низька гнучкість регулюючого впливу з високим рівнем інертності при формуванні факторних комбінацій негативно впливає на маневреність при оптимізації економічної ефективності,

— низька ефективність використання виробничих факторів з поглибленням розриву між витратами на фактори і прибутком,

— нездатність державного регулювання до використання галузевих переваг і нейтралізації негативних тенденцій,

— повна зневага до питань, пов'язаних з задоволенням проміжних і кінцевих потреб, спричинена невідповідністю параметрів оцінки господарської діяльності і реального стану економіки.

Динамічний аналіз ефективності формування факторних комбінацій показав, що в умовах повної монополії державне керування бере на себе розподільну функцію, і втрачає здатність до регулювання процесів макроекономічного розвитку.

## Література

1. Шумпетер Й. Теория экономического развития. / Общ. ред. А. Г. Милейковского. — М.: Прогресс, 1982. — 456 с.
2. Завадський Й., Попова В. Вплив регулювання на природу циклічності макросистем // Економіка України. — 2004. — № 6. — С. 20—25.
3. Народное хозяйство СССР в 1975 г. Статистический ежегодник. — М.: Статистика, 1976. — 845 с.; Народное хозяйство СССР в 1985 г. Стат. ежегодник ЦСУ СССР. — М.: Финансы и статистика. 1986. — 656 с.; Народное хозяйство СССР в 1987 г. — М.: Финансы и статистика, 1988. — 578 с.; Народное хозяйство СССР в 1989 г.: Статистический ежегодник / Госкомстат СССР. — М.: Финансы и статистика. 1990. — 766 с.; Народное хозяйство СССР в 1990 г.: Статистический ежегодник / Госкомстат СССР. — М.: Финансы и статистика. 1991. — 752 с.; Народное хозяйство СССР за 60 лет. Юбилейный статистический сборник. М.: Статистика, 1977. — 710 с.; Народное хозяйство СССР за 70 лет. Юбилейный статистический сборник. М.: Статистика, 1987. — 690 с.
4. Попова В. В. Факторная теория экономического роста и развития: Монография. — К.: Европ. ун-т, 2005. — 451 с.

Стаття надійшла до редакції 12.01.2006.

УДК 334.716

**А. І. Ковальов, А. С. Дунаєвська,**  
Одеський державний економічний університет

### **ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ Й ВИБОРУ СТРАТЕГІЙ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ**

Розглядаються тенденції розвитку вітчизняних машинобудівних підприємств. Описані стратегії реструктуризації. Розглянуто аспекти вибору стратегій, пропонуються послідовність та варіанти їх реалізації в залежності від ситуації, яка склалася на підприємстві.

**КЛЮЧОВІ СЛОВА:** машинобудівні підприємства, стратегія активної оборони, санаційна стратегія, реструктуризація.

Функціонування в умовах жорсткої конкуренції потребує від суб'єктів господарювання відповідних дій, орієнтованих на ефективне функціонування підприємств у довгостроковому

Економіка та підприємництво: Зб. наук. пр. молодих учених та  
аспірантів. Відп. ред. С. І. Дем'яненко. 2006. Вип. 16. 1—280.